

REMEMBRANCE

Fostering civic engagement and raising awareness
about cultural heritage for European Students

ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΗ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

I Έκθεση έρευνας

Συνοπτική παρουσίαση

Το πρόγραμμα Remembrance (Μνήμη) έχει ως στόχο να αναπτύξει μια πρωτοποριακή εναλλακτική εκπαιδευτική προσέγγιση που θα βασίζεται σε θεατρικά εργαστήρια. Στόχος αυτών των εργαστηρίων είναι η προώθηση της γνώσης σχετικά με σημαντικά ιστορικά γεγονότα της ΕΕ, όπως πολιτιστικά γεγονότα και συγκρούσεις, παρέχοντας έτσι στους συμμετέχοντες εργαλεία όπως η ανθεκτικότητα απέναντι σε κάθε είδους εξτρεμιστικές ιδεολογίες, οι αξίες ζωής και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Προς αυτόν τον σκοπό, επιλέχθηκαν εκ των προτέρων συγκεκριμένες ομάδες-στόχοι και, στη συνέχεια, χρησιμοποιήθηκαν μεικτές μεθοδολογίες, επιλέγοντας αρχικά εκ των προτέρων συγκεκριμένους τύπους κοινού-στόχου και χρησιμοποιώντας ημι-δομημένες ερωτήσεις (5) και δομημένες έρευνες με πολλαπλές απαντήσεις (13).

Τα αποτελέσματα βασίστηκαν σε 153 απαντήσεις, από συμμετέχοντες ηλικίας 18 έως 37 ετών. Τα αποτελέσματα αποδείχθηκαν σε αρκετές περιπτώσεις κρίσιμα και αντιφατικά. Ενδεικτικά, παρά το γεγονός ότι μόνο το 32% ήταν εξοικειωμένο με την αφήγηση ιστοριών ως εκπαιδευτική μέθοδο, σχεδόν το 97% συμφώνησε ότι η αφήγηση ιστοριών αποδείχθηκε ένα αποτελεσματικό μέσο κατανόησης σύνθετων θεμάτων. Αυτό το αποτέλεσμα σε συνδυασμό με το γεγονός ότι μόνο το 6% είχε συμμετάσχει σε ένα θεατρικό εργαστήριο, ενώ 71 ερωτηθέντες δήλωσαν ότι θα συμμετείχαν ευχαρίστως σε κάτι τέτοιο, αναδεικνύει την ελλιπή υποστήριξη της αφήγησης ιστοριών ως εκπαιδευτικής μεθόδου και την κοινωνική σημασία του προγράμματος Remembrance. Με βάση αυτά τα αποτελέσματα, φαίνεται να υπάρχει ελλιπής πρόσβαση σε τέτοιες μεθόδους, γεγονός που αποτελεί ένα σημαντικό κενό το οποίο το πρόγραμμα Remembrance στοχεύει, στο μέτρο του δυνατού, να αναδείξει και να καλύψει. Τέλος, οι περισσότεροι ερωτώμενοι παρείχαν στους συνεντευξιαστές πληροφορίες όπως ιδέες για την εξεύρεση ιστοριών, οι οποίες περιλάμβαναν βιβλία, το διαδίκτυο και άλλες πηγές, ενώ οι περισσότεροι από αυτούς απολαμβάνουν να πηγαίνουν σε θεατρικές παραστάσεις και έχουν άποψη για πολλά θέματα, όπως ο αυτοσχεδιασμός. Αυτό υποδηλώνει ότι οι συμμετέχοντες έχουν κοινές βασικές γνώσεις για το θέατρο και την αφήγηση ιστοριών, οι οποίες, σε συνδυασμό με την οπτική τους για την αφήγηση ιστοριών ως αποτελεσματικής μεθόδου αποκρυπτογράφησης σύνθετων εννοιών, υπογραμμίζουν όχι

μόνο την καινοτόμο πτυχή αλλά και την αποτελεσματικότητα των θεατρικών εργαστηρίων ως εναλλακτικής εκπαιδευτικής προσέγγισης.

Εισαγωγή

Το πρόγραμμα Remembrance στοχεύει στη δημιουργία μιας καινοτόμου εκπαιδευτικής προσέγγισης βασισμένης στο μοντέλο του θεατρικού εργαστηρίου, η οποία αποσκοπεί στην προώθηση της γνώσης σχετικά με τους σημαντικότερους πολέμους και τις συγκρούσεις της ΕΕ, στην ανάδειξη σημαντικών διδαγμάτων από τη μνήμη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην προώθηση του διαλόγου με σκοπό την ανάδειξη της σημασίας της ελευθερίας και του σεβασμού των δημοκρατικών αξιών. Με αυτόν τον τρόπο, το πρόγραμμα Remembrance σκοπεύει να εμφυσήσει στους νέους τις απαραίτητες δεξιότητες ζωής και τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θα συμβάλουν στη θετική ανάπτυξη της ταυτότητάς τους, ενώ ταυτόχρονα θα τους καταστήσει ανθεκτικούς ως προς στις εξτρεμιστικές ιδεολογίες και θα διασφαλίσει την προσωπική τους ευημερία.

Η εκπαιδευτική μεθοδολογία για τη δημιουργία του Εκπαιδευτικού περιεχομένου Αφήγησης ιστοριών, τα μαθησιακά αποτελέσματα και το πλαίσιο του εκπαιδευτικού περιεχομένου (curriculum) θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο R1. Η εκπαιδευτική προσέγγιση θα λάβει υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες:

α) Την αφήγηση ιστοριών ως μέθοδο για την εξοικείωση των σπουδαστών με τη μνήμη της πολιτιστικής κληρονομιάς, με την παράλληλη ανάδειξη της σημασίας της διερεύνησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του ρόλου της στην προαγωγή της δημοκρατίας και της ειρήνης.

β) Τους διάφορους τρόπους με τους οποίους η γνώση των σημαντικότερων πολέμων και των συγκρούσεων της ΕΕ και των βασικών αξιών της ΕΕ μπορεί να προωθήσει τη μετριοπάθεια, την ανεκτικότητα και τον σεβασμό.

γ) Τον ρόλο του ενεργού πολίτη και τη σημασία της ευαισθητοποίησης και της εκπαίδευσης των φοιτητών Πανεπιστημίου σχετικά με τα πολύγωνα του φασισμού και τη σημασία της προαγωγής και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

δ) Την ανάγκη να χρησιμοποιούν οι σπουδαστές καινοτόμα εργαλεία και τεχνικές, με στόχο την παρακίνηση και συμμετοχή τους στην προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου και, ως εκ τούτου, την θετική επίδραση στις τοπικές κοινότητές τους.

Καθορισμός μεθοδολογίας

Αρχικά, ζητήθηκε από όλους τους Συνεργάτες να παρέχουν πληροφορίες προκειμένου να χαρτογραφηθεί το θεωρητικό υπόβαθρο της προσέγγισης της αφήγησης ιστοριών στο πλαίσιο των θεατρικών εργαστηρίων και το υπόβαθρο για την ενίσχυση της ενεργού μνήμης της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι ανάγκες των σπουδαστών να χρησιμοποιήσουν καινοτόμα εργαλεία και τεχνικές, ώστε να παρακινηθούν και να συμμετέχουν στην προαγωγή του διαπολιτισμικού διαλόγου και, ως εκ τούτου, να επηρεαστούν θετικά οι τοπικές κοινότητές τους. Από το υλικό που παρείχαν όλοι οι συνεργάτες, μπορέσαμε να εξακριβώσουμε τη βάση για τη διαμόρφωση της έρευνάς μας, καθώς και να προσδιορίσουμε το κοινό-στόχο στο οποίο θα απευθυνόταν η έρευνα. Προσδιορίσαμε την καταλληλότερη προσέγγιση για τον εντοπισμό του κοινού-στόχου, καθώς και τον καταλληλότερο τρόπο διαφοροποίησης μεταξύ των στοχευμένων προσεγγίσεων. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας αποτελεί μέρος της έρευνας.

Η έρευνα: Μεθοδολογία και Οργανωσιακή προσέγγιση

Για τη δημιουργία της εκπαιδευτικής μεθοδολογίας του προγράμματος Remembrance, όλες οι χώρες-συνεργάτες προχώρησαν σε συνεντεύξεις με τουλάχιστον είκοσι πέντε άτομα από τις ακόλουθες πέντε χώρες: Ισπανία, Ελλάδα, Κύπρος, Ιρλανδία και Πολωνία. Επιπλέον, όλες οι χώρες-συνεργάτες πραγματοποίησαν εστιασμένες συνεντεύξεις με επαγγελματίες εκπαιδευτές σε συγκεκριμένες χώρες. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με τρεις εκπροσώπους που εργάζονται στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων από την Πολωνία και την Κύπρο σχετικά με την καταλληλότητα του θεατρικού παιχνιδιού ως εκπαιδευτικού μεθοδολογικού εργαλείου για την επίτευξη των στόχων του προγράμματος Remembrance.

Η έρευνα αποτελείται από 18 ερωτήσεις, η απάντηση των οποίων δεν διαρκεί περισσότερο από 20 λεπτά, κατά μέσο όρο. Συγκεκριμένα, υπήρχαν 13 ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής και πέντε ανοικτές, ημι-δομημένες ερωτήσεις. Λάβαμε 153 απαντήσεις. Η μέση ηλικία των ερωτηθέντων ποικίλλει: 63 ερωτηθέντες ηλικίας 18-24 ετών, 44 ερωτηθέντες 25-30 ετών και 45 ερωτηθέντες 31-37 ετών, ενώ μόνο ένας ήταν άνω των 37 ετών.

Όσον αφορά το φύλο τους, 83 από τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν γυναίκες, ενώ 60 ήταν άνδρες και 10 προτίμησαν να μην αναφέρουν το φύλο τους.

Η συντριπτική πλειοψηφία (πάνω από το 70%) διέθετε πανεπιστημιακό πτυχίο, ενώ το 22% διέθετε πτυχίο στον επαγγελματικό τομέα (μη πανεπιστημιακό). Το υπόλοιπο ποσοστό περιελάμβανε άτομα με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, εκ των οποίων το 53% ήταν εργαζόμενοι.

Όσον αφορά τις μεθόδους εκπαίδευσης που χρησιμοποιήθηκαν, μπορέσαμε να καταλήξουμε σε ορισμένα βασικά αποτελέσματα. Πρώτον, και οι 153 ερωτηθέντες παρακολούθησαν διαλέξεις και εικονικά περιβάλλοντα μάθησης (VLE – Virtual Learning Environment) λόγω του Covid. Δεύτερον, 23 από αυτούς είχαν κάποια εμπειρία με παιχνίδια ρόλων, καθώς και με προσομοιώσεις. Επιπλέον, 31 είχαν ολοκληρώσει κάποιο είδος μαθητείας, 73 είχαν κάποιο είδος επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ 17 είχαν επίσης εμπειρία Καθοδήγησης (Mentorship). Τέλος, παρά το γεγονός ότι μόνο το 32% ήταν εξοικειωμένο με την αφήγηση ιστοριών ως εκπαιδευτική μέθοδο, το 97% θεώρησε ότι η αφήγηση ιστοριών ήταν ένας αποτελεσματικός τρόπος κατανόησης σύνθετων εννοιών.

Όσον αφορά το ερώτημα κατά πόσο η παρακολούθηση (ακρόαση) ιστοριών αποτελεί αποτελεσματικό τρόπο αξιολόγησης ιστορικών γεγονότων, η συνηθέστερη απάντηση ήταν «ίσως» (θεωρούμε ότι σημαίνει ανάλογα με την ιστορία). Ωστόσο, 37 άτομα απάντησαν αρνητικά. Επιπλέον, το αποτέλεσμα αυτό έρχεται σε αντίθεση με το γεγονός ότι το 91% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι οι ιστορίες μπορούν να διατηρήσουν την προσοχή τους για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και να προσελκύσουν το ενδιαφέρον τους σε κρυφά νοήματα.

Όσον αφορά την ερώτηση σχετικά με το θεατρικό παιχνίδι, ως εναλλακτική εκπαιδευτική μέθοδο έναντι της αφήγησης ιστοριών, το 87% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι τους αρέσει το θέατρο, ενώ το 65% έχει παρακολουθήσει θεατρικές παραστάσεις. Παρ' όλα αυτά, μόνο το 6% είχε παρακολουθήσει κάποιο θεατρικό εργαστήριο, ενώ 71 ερωτηθέντες έδωσαν θετική απάντηση στην ερώτηση αν θα συμμετείχαν σε ένα θεατρικό εργαστήριο.

Η επόμενη ερώτηση αναφέρεται στα στοιχεία που επιθυμεί να δει ο κόσμος σε ένα θεατρικό εργαστήριο. Η πλειονότητα των ερωτηθέντων δήλωσε ότι, κατά την άποψή τους, μια καλή ιστορία αποτελείται από δύο στοιχεία: μια σημαντική πλοκή και χαρακτήρες με τους οποίους μπορούν να συνδεθούν και να ταυτιστούν. Όσον αφορά τη σύνδεση με τους χαρακτήρες, μια ακόμα κοινή απάντηση ήταν η εύκολη σύνδεση και κατανόηση, ενώ ορισμένοι από τους ερωτηθέντες ανέφεραν επίσης, ως παράγοντα, τη συμμετοχή «όμορφων γυναικών

ηθοποιών». Τέλος, η σκηνοθεσία επισημάνθηκε επίσης από πολλούς συμμετέχοντες, και πιο συγκεκριμένα, η σκηνοθεσία που «συνδέει τα πάντα όμορφα μεταξύ τους», ενώ οι χορογραφίες και η μουσική ήταν επίσης μεγάλης σημασίας για ορισμένους ερωτηθέντες. Εν κατακλείδι, παρουσιάστηκαν διάφορα στοιχεία, δημιουργώντας κάτι σαν μωσαϊκό, το οποίο ουσιαστικά απεικονίζει τις διαφορές μεταξύ των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα.

Μια άλλη σημαντική πτυχή της έρευνας ήταν ο τρόπος επιλογής των ιστοριών. Τα αποτελέσματα δεν παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές: το 85% των συμμετεχόντων δήλωσαν ότι οι ιστορίες πρέπει να επιλέγονται από το διαδίκτυο, το 73% από βιβλία, το 76% να είναι δημιούργημα ευρηματικότητας και, τέλος, ένα πολύ μικρότερο ποσοστό ανέφερε ότι θα ήθελε να εμπλακεί σε πραγματικές ιστορίες και όχι μυθοπλασία.

Υπάρχουν δύο εξίσου σημαντικά, αλλά εντελώς διαφορετικά ερωτήματα που προκύπτουν από τα παραπάνω. Το πρώτο ερώτημα επιδιώκει να ανακαλύψει ποια στοιχεία συνθέτουν μια καλή ιστορία, και το δεύτερο επιδιώκει να απαντήσει στο πού μπορεί κάποιος να «αντλήσει» μια καλή ιστορία. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος, οι περισσότεροι συμμετέχοντες δήλωσαν ότι μια καλή ιστορία πρέπει να έχει ενδιαφέρουσα πλοκή, στοιχεία με τα οποία να μπορούν να συσχετιστούν και να είναι προσωπικά, όσον αφορά τους χαρακτήρες, να έχει αγωνία, να κάνει τους αναγνώστες/ακροατές/θεατές να σκέφτονται και, τέλος, να μπορεί να αναπαρασταθεί εύκολα από ένα άλλο άτομο ή, με άλλα λόγια, να είναι «εύκολη στην αφήγηση». Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα, οι περισσότεροι συμμετέχοντες απάντησαν ότι μια καλή ιστορία μπορεί να «αντληθεί» από τις ειδήσεις ή από βιβλία, ενώ σε ορισμένες απαντήσεις συμπεριλήφθηκαν οι πλατφόρμες wattpad, bookriot, storysite και storyonline ως ικανοποιητικές πηγές.

Στην επόμενη ερώτηση, οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν πόσο περιθώριο, κατά την άποψή τους, πρέπει να υπάρχει για αυτοσχεδιασμό. Η πλειονότητα απάντησε ότι αυτό εξαρτάται από τους ηθοποιούς –δηλαδή από την εμπειρία τους και την ικανότητά τους να αυτοσχεδιάζουν– ενώ η δεύτερη πιο δημοφιλής απάντηση ήταν ότι θα πρέπει να αποτελεί επιλογή του σκηνοθέτη και της ερμηνείας που δίνει αυτός στην ιστορίας.

Η τελευταία ερώτηση επικεντρώθηκε στη μεθοδολογία με την οποία θα πρέπει να επιλέγονται οι συμμετέχοντες σε ένα θεατρικό εργαστήριο. Οι συνηθέστερες απαντήσεις, με τη σειρά που παρατίθενται, ήταν οι εξής: ανάλογα με το σενάριο, με βάση τον εθελοντισμό, με βάση το ταλέντο και ανάλογα με τις ατομικές συνθήκες.

II Μεθοδολογία και μαθησιακά αποτελέσματα (R1-A3)

1. Μαθησιακά αποτελέσματα

Σύνοψη εργαστηρίου

Αυτό το δίωρο εργαστήριο θα εισάγει τους μαθητές στο θέμα της μνήμης της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω της καινοτόμου και δημιουργικής διαδικασίας του θεάτρου και του δράματος. Οι συμμετέχοντες θα εξερευνήσουν την πολιτιστική κληρονομιά με έμφαση στις σημαντικότερες συγκρούσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τη σύνδεση με την προώθηση των ευρωπαϊκών αξιών της δημοκρατίας και της ειρήνης. Μέσω αυτής της εξερεύνησης οι συμμετέχοντες θα γνωρίσουν την πολιτιστική κληρονομιά, τον ρόλο της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και τη σημασία της ευαισθητοποίησης και της διδασκαλίας των φοιτητών πανεπιστημίου επί του θέματος των πολύγωνων του φασισμού και της σημασίας της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στόχοι εργαστηρίου

- Να εξερευνηθούν ιστορίες και να κατανοηθούν βαθύτερα ορισμένες από τις σημαντικότερες συγκρούσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Να αναπτυχθεί η κατανόηση της σχέσης μεταξύ της πολιτιστικής κληρονομιάς (των ιστοριών) και της προαγωγής των ευρωπαϊκών αξιών της δημοκρατίας και της ειρήνης.
- Να αναγνωρισθεί ο ρόλος της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και η σημασία της ευαισθητοποίησης στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αποτελέσματα

Γνώση

1. Οι συμμετέχοντες αποκτούν βαθύτερη γνώση ορισμένων από τις σημαντικότερες συγκρούσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
2. Οι συμμετέχοντες κατανοούν τον ρόλο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας στην προαγωγή της δημοκρατίας και της ειρήνης.
3. Οι συμμετέχοντες αποκτούν γνώση του τρόπου με τον οποίο οι δημιουργικές διαδικασίες του θεάτρου και του δράματος υποστηρίζουν τη διερεύνηση και τη βαθύτερη κατανόηση των ιστοριών.
4. Οι συμμετέχοντες κατανοούν τον ρόλο της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και της ευαισθητοποίησης ως θεμελιώδους σημασίας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δεξιότητες

1. Οι συμμετέχοντες θα είναι σε θέση να αναλογίζονται το παρελθόν για να αναδείξουν τα σύγχρονα ζητήματα του αντισημιτισμού, του ρατσισμού, της

ξενοφοβίας, της μισαλλοδοξίας, της ριζοσπαστικοποίησης, της πόλωσης, της συλλογικής βίας και της γενοκτονίας.

2. Οι συμμετέχοντες μπορούν να υιοθετήσουν μια ενημερωμένη, κριτική και ανοιχτόμυαλη στάση απέναντι σε ζητήματα που αναδεικνύουν τη σύγκρουση.
3. Οι συμμετέχοντες αποκτούν την ικανότητα να συμμετέχουν σε δραστηριότητες ενεργών πολιτών που προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.
4. Οι συμμετέχοντες αποκτούν την ικανότητα να χαρτογραφούν πώς η ιστορία καθόρισε και εξακολουθεί να καθορίζει το παρόν στην Ευρώπη.
5. Οι συμμετέχοντες μπορούν να παρουσιάσουν ιστορίες που σχετίζονται με τις σημαντικότερες συγκρούσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στάση

1. Οι συμμετέχοντες είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε δράσεις πολιτών και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
2. Οι συμμετέχοντες αποκτούν αυτοπεποίθηση όσον αφορά την κατανόηση ορισμένων από τις σημαντικές συγκρούσεις που έλαβαν χώρα στην Ευρώπη.
3. Οι συμμετέχοντες κατανοούν και είναι έτοιμοι να υποστηρίξουν τις ευρωπαϊκές αξίες της ειρήνης και της δημοκρατίας.
4. Οι συμμετέχοντες κατανοούν τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τη θεμελίωση ισχυρών ειρηνικών δημοκρατιών.

III Εκπαιδευτική μεθοδολογία

Προσέγγιση

Η εκπαιδευτική μεθοδολογία βασίζεται στη **συμμετοχική εκπαιδευτική προσέγγιση**.

Στην προσέγγιση αυτή περιλαμβάνονται διάφορες μέθοδοι μεταξύ των οποίων επιλέχθηκαν οι μέθοδοι της **αφήγησης ιστοριών και του θεάτρου** για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων του προγράμματος.

Επιλέξαμε το **Εκπαιδευτικό περιεχόμενο της Αφήγησης ιστοριών, υπό τη μορφή ενός συμμετοχικού θεατρικού εργαστηρίου**, ως τον καλύτερο τρόπο συλλογής των σημαντικότερων πραγματικών ιστοριών καλλιτεχνών και ακτιβιστών από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, το Τουρκο-Κυπριακό Ζήτημα, τη Σύγκρουση στη Βόρεια Ιρλανδία και τον Ισπανικό Εμφύλιο πόλεμο για την προαγωγή της βαθύτερης πολιτιστικής ευαισθητοποίησης σε ένα φάσμα κοινοτήτων.

Στόχοι του εργαστηρίου

Ο κύριος στόχος αυτών των εργαστηρίων θα είναι να **αναπαρασταθούν** αυτές οι ιστορίες, να **κατανοηθεί** τι έκαναν και τι πέρασαν οι χαρακτήρες για να αποκτηθεί μια βαθύτερη κατανόηση, να **εξηγηθούν** τα κίνητρα των ατόμων μέσα στο συγκεκριμένο πλαίσιο.

Στόχος του εργαστηρίου είναι η ομάδα-στόχος να **μπει στη θέση** αυτών των καλλιτεχνών και ακτιβιστών και να κατανοήσει τι βίωσαν, να κατανοήσουν το πλαίσιο στο οποίο έλαβαν χώρα οι ενέργειές τους και τους λόγους και τα κίνητρα λόγω των οποίων βίωσαν την καταστολή ή την απώλεια ελευθεριών.

Αυτό θα βοηθήσει επίσης τους νέους να εξετάσουν τη σημερινή τους κατάσταση υπό άλλη οπτική, να συγκρίνουν τα δύο πλαίσια και να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα σχετικά με τις ριζικές διαφορές μεταξύ της κρίσης που βιώνουμε τώρα και του παρελθόντος. Το Εκπαιδευτικό περιεχόμενο της Αφήγησης ιστοριών στοχεύει να κινητοποιήσει τους νέους – φοιτητές πανεπιστημίου να μάθουν περισσότερα για θαρραλέους και ενεργούς ακτιβιστές του παρελθόντος, να γνωρίσουν περισσότερα για την ιστορική ΜΝΗΜΗ των συγκρούσεων στην ΕΕ και να κινητοποιηθούν για να εμπλακούν με την κοινωνία, να προάγουν την αλληλεγγύη, τον ειρηνικό διάλογο και την καταπολέμηση του εξτρεμιστικού διαλόγου.

Εργαλεία:

Γιατί χρησιμοποιούμε τις τεχνικές της Αφήγησης ιστοριών, του δράματος και του θεάτρου για την εξερεύνηση της Μνήμης:

Στο πλαίσιο του προγράμματος χρησιμοποιούμε μια σειρά από διαφορετικές τεχνικές δράματος, θεάτρου και αφήγησης ιστοριών με σκοπό τη διερεύνηση των καταστάσεων, την αύξηση της αυτογνωσίας και την περαιτέρω εξέταση των θεμάτων που παρουσιάζονται. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε ένα θεατρικό εργαστήρι είναι διαδραστική και συμμετοχική, συνήθως δεν υπάρχει κοινό και όλοι συμμετέχουν στο εργαστήρι. Η ανάπτυξη του μοντέλου του εργαστηρίου περιλαμβάνει την επιλογή συγκεκριμένων θεατρικών και δημιουργικών παιχνιδιών και ασκήσεων που θα υποστηρίξουν τους συμμετέχοντες να αναπτύξουν μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για τα θέματα που παρουσιάζονται.

Η αξιοποίηση του θεάτρου «προθέρμανσης» και των δημιουργικών παιχνιδιών και ασκήσεων επιλέγονται για να χαλαρώσουν και να συνδέσουν τους συμμετέχοντες της ομάδας και επίσης για να αναπτύξουν την αίσθηση της αυτογνωσίας τους και να προωθήσουν τη διερεύνηση και την ανάπτυξη της δημιουργικότητας.

Το εργαστήριο θα εισάγει το θέμα που θα συζητηθεί και θα διερευνηθεί. Στην προκειμένη περίπτωση οι ιστορίες προέρχονται από μερικές από τις σημαντικές συγκρούσεις στην Ευρώπη. Οι ιστορίες που εντοπίζονται μπορούν να παρουσιαστούν μέσω εικόνων και ή αφήγησης ιστοριών. Η αφήγηση ή η παρουσίαση των ιστοριών ανθρώπων που έζησαν κάποιες από τις σημαντικότερες συγκρούσεις στην Ευρώπη θα λειτουργήσει ως καταλύτης για κάποιες συζητήσεις σχετικά με το τι θεωρούμε, εμείς ως Ευρωπαίοι, ως τις αξίες μας που υποστηρίζουν τη δημοκρατία.

Η τρίτη φάση θα είναι η παρουσίαση συνεδριών αφήγησης ιστοριών, καθώς οι συμμετέχοντες στο εργαστήριο θα αφηγούνται ιστορίες που σχετίζονται με τις συγκρούσεις στη χώρα τους. Οι ιστορίες αυτές μπορούν να εξερευνηθούν περαιτέρω μέσα από τον αυτοσχεδιασμό από τους άλλους συμμετέχοντες, ή μπορεί να δοθούν στους συμμετέχοντες καταγεγραμμένες ιστορίες με τις οποίες θα αναπτύξουν τον αυτοσχεδιασμό τους. Κατά την συμμετοχή στον θεατρικό αυτοσχεδιασμό, οι συμμετέχοντες δέχονται υποστήριξη προκειμένου να δημιουργήσουν χαρακτήρες ή να διερευνήσουν πώς σκέφτονται και αισθάνονται οι χαρακτήρες και επίσης να διερευνήσουν τι θα μπορούσαν να έχουν κάνει σε μια φανταστική κατάσταση.

Τέλος, το εργαστήριο θα κλείσει με την αξιολόγηση των όσων διδάχθηκαν κατά τη διάρκεια της όλης διαδικασίας.

I. ΘΕΑΤΡΟ

Το **θέατρο** στην προκειμένη περίπτωση παρουσιάζεται ως παιδαγωγική τεχνική, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ανάπτυξη της έκφρασης και της επικοινωνίας της ιστορικής μνήμης στους σπουδαστές, καθώς εστιάζει στις δεξιότητες της επικοινωνίας, της δημιουργίας, της προαγωγής, και της μεταφοράς της γνώσης.

Το ίδιο το θέατρο αποτελεί κλάδο των εικαστικών τεχνών, μέσω του οποίου αναπαρίστανται ιστορίες μπροστά σε κοινό. Η θεατρική δραστηριότητα μας επιτρέπει να έρθουμε σε επαφή με τη γνώση με έναν ευχάριστο και διασκεδαστικό τρόπο, μας βοηθά να γνωρίσουμε περισσότερο για την ιστορία από μια δυναμική οπτική, συμβάλλοντας στην ανάλυση του παρελθόντος χρησιμοποιώντας κονστρουκτιβιστικές και διδακτικές προσεγγίσεις. Το θέατρο μπορεί να εμψυχήσει στον σπουδαστή την επιθυμία για μάθηση. Ένα άτομο αποτελεί πάντα μια έκφραση και μια επίδειξη: μια χειρονομία, μια κίνηση, ένα βλέμμα, ένα σχέδιο, μια λέξη κ.λπ. συμβάλλουν στην ανάπτυξη της επικοινωνίας που μπορεί να εκφραστεί με πολύγλωσσο τρόπο, χρησιμοποιώντας, για παράδειγμα, διαφορετικές γλώσσες.

Το θέατρο και κάθε δραματική έκφραση καθιστούν δυνατή την προσωπική δημιουργία μιας συνολικής γλώσσας και δημιουργούν διάφορα είδη νοημοσύνης.

Επιπλέον, η μάθηση μέσω του θεάτρου ευνοεί την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων και διευκολύνει την απόκτηση των γνώσεων.

Το θεατρικό μοντέλο που χρησιμοποιείται στο πρόγραμμα είναι η προσέγγιση του Augusto Boal (Boal, 2002) (Boal, 2008), η οποία βασίζεται στην έναρξη της διαδικασίας με κάποια παιχνίδια για την κατανόηση του εαυτού μας, την επίγνωση του σώματός μας και τη συνεργασία με τους συμμετέχοντες σε αυτήν την αλληλεπίδραση.

Στη συνέχεια, προχωράμε σε βαθύτερες δραστηριότητες που συνδέονται με θέματα εξουσίας, κυριαρχίας και ισότητας. Χρησιμοποιούμε τις δραστηριότητες που βασίζονται σε εργασία με εικόνες και ιστορίες κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων. Η αφήγηση ιστοριών είναι ένα στοιχείο της μεθόδου του Boal, ωστόσο έχει και τη δική της μεθοδολογία.

II. ΑΦΗΓΗΣΗ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

Η αφήγηση ιστοριών είναι μια μέθοδος που περιλαμβάνει την ενσωμάτωση της αφήγησης ιστοριών σε μαθησιακές δραστηριότητες και στην προσωπική ανάπτυξη. Η αφήγηση, η δημιουργία και η ανταλλαγή ιστοριών είναι μια μορφή ενθάρρυνσης της μάθησης και ανάπτυξης της δημιουργικότητας. Επιπλέον, οι ιστορίες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτισμικής ταυτότητας, αλλά και στην κατανόηση του εαυτού μας και των άλλων και στην εμβάθυνση της συνειδητοποίησης αξιών. Η μέθοδος της αφήγησης εμπνέει δασκάλους και μαθητές να εφαρμόσουν ορισμένες αρχές που επιτρέπουν την

αποτελεσματική εκπαίδευση με τη χρήση διαφορετικών μορφών αφήγησης ιστοριών και τη δημιουργία νέων ιστοριών. Σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία διαδραματίζει η ερμηνεία των υφιστάμενων ιστοριών, αλλά και η κατασκευή δικών μας ιστοριών με βάση τη δομή της ιστορίας (τα τέσσερα στοιχεία – βλ. παρακάτω), θέτοντας εμπνευσμένες ερωτήσεις για τη διέγερση της δημιουργικής σκέψης και την υποστήριξη του αναστοχασμού σχετικά με τις αξίες. Οι ερωτήσεις μπορούν επίσης να αποτελέσουν αφετηρία για την ανάλυση των εμπειριών της ζωής του καθενός και τη δημιουργία μιας βιογραφικής ιστορίας. (Lasocińska, 2020)

Η μέθοδος της αφήγησης ιστοριών είναι μια ευκαιρία να χρησιμοποιηθούν ιστορίες με τέτοιο τρόπο ώστε να προκληθεί το ενδιαφέρον των εκπαιδευομένων (μαθητών, φοιτητών, αποφοίτων), να διεγερθεί η φαντασία τους, να ενθαρρυνθεί η δημιουργική σκέψη, αλλά και να διαμορφωθούν στάσεις. Η αφήγηση ιστοριών προϋποθέτει ότι ο μαθητής εκφράζει τον εαυτό του, τις ιδέες του, τις αντιλήψεις του, τις ιδέες του με εικαστικό και δημιουργικό τρόπο. Χρησιμοποιεί μια ιστορία και εφαρμόζει τη δομή της, ενώ χρησιμοποιεί τη μεταφορά, θίγει σημαντικά ζητήματα και διεγείρει τα συναισθήματα του ακροατηρίου. Ως εκ τούτου, προσφέρεται η δυνατότητα για ενδιαφέρουσα αυτοπαρουσίαση, επικοινωνία αλλά και κατανόηση των άλλων ανθρώπων, των προθέσεων και των αξιών τους. Η μέθοδος της αφήγησης ιστοριών μάς επιτρέπει να κατανοήσουμε τα κίνητρα και τις αξίες των πρωταγωνιστών της ιστορίας, αναπτύσσοντας έτσι την ενσυναίσθηση και την ευαισθησία όσον αφορά τις ανάγκες των άλλων. Προϋποθέτει μια διαφορετική ερμηνεία της ιστορίας, συσχετίζοντάς την με σημαντικές εμπειρίες, με τη κοινή χρήση ιστοριών. Μέσω της χρήσης της αφήγησης ιστοριών στην εκπαίδευση, καθίσταται δυνατή η κατανόηση και η εκμάθηση καταστάσεων, προβλημάτων, θεμάτων που δεν είναι προσιτά σε εμάς ή είναι δύσκολο να αποτυπωθούν ή να εκφραστούν με άλλες μορφές. Αυτές μπορεί να είναι ιστορίες άλλων ανθρώπων, οι εμπειρίες τους, τα συναισθήματά τους και τα νοήματα που δίνουν στις εμπειρίες τους, ή επινοημένες, φανταστικές ιστορίες που πραγματεύονται σημαντικό περιεχόμενο και θέματα. Το τελικό αποτέλεσμα της χρήσης της μεθόδου της αφήγησης ιστοριών είναι ο αναστοχασμός και η ενδοσκόπηση, που βοηθά στην κατανόηση του εαυτού μας, των άλλων ανθρώπων και του κόσμου στον οποίο ζούμε (Lasocińska, 2020).

Η μέθοδος της αφήγησης δίνει έμφαση στη σημασία μιας συγκεκριμένης κατασκευής της ιστορίας και σε τέσσερα βασικά στοιχεία που χρησιμεύουν στην κατασκευή ενός συγκεκριμένου οράματος του συγγραφέα της ιστορίας και, ως εκ τούτου, επιτρέπουν στους ακροατές, το κοινό, να ανακαλύψουν το νόημα της ιστορίας:

1. Το πρώτο στοιχείο, το **θέμα της ιστορίας**, σχετίζεται με το ερώτημα **Τι συνέβη;** (εννοείται στην ιστορία). Πρόκειται για μια γενική ιδέα που σχετίζεται με τη σύνδεση μεταξύ του περιεχομένου της ιστορίας και της μάθησης και ανάπτυξης. Το θέμα σχετίζεται με τα γεγονότα που θα καθορίσουν τις εμπειρίες των χαρακτήρων της ιστορίας.

2. Το δεύτερο στοιχείο είναι το **υπόβαθρο της ιστορίας**, το οποίο σχετίζεται με το ερώτημα **Πού και υπό ποιες συνθήκες;** (λαμβάνει χώρα η ιστορία).

Τα γεγονότα της ιστορίας διαδραματίζονται σε συγκεκριμένο τόπο και χρόνο, που καθορίζουν τον χαρακτήρα τους, νοηματοδοτούν. Ο χαρακτηρισμός του τόπου των γεγονότων αποκαλύπτει σημαντικές πτυχές που μπορεί να είναι καθοριστικές για την εξέλιξη της ιστορίας, των χαρακτήρων και των αλλαγών που λαμβάνουν χώρα στην ιστορία. Με εξαίρεση τις φανταστικές ιστορίες, ο χρόνος είναι γενικά ήδη καθορισμένος, καθώς τα γεγονότα λαμβάνουν χώρα σε μια συγκεκριμένη στιγμή της ιστορίας. Ο χρόνος μπορεί να είναι γενικός, η ίδια ημέρα, ο ίδιος μήνας ή το ίδιο έτος, ή μπορεί να αλλάζει ορατά κατά τη διάρκεια της ιστορίας.

3. Το τρίτο στοιχείο είναι ο **πρωταγωνιστής** ή οι πρωταγωνιστές και σχετίζεται με το ερώτημα **Ποιος είναι ο πρωταγωνιστής; Ποιοι είναι οι πρωταγωνιστές;** Πρόκειται για τους συμμετέχοντες στη δράση, μπορεί να είναι άνθρωποι, ζώα, άτομα, αριθμοί και άλλα. Οι ήρωες είναι οποιοσδήποτε ή οτιδήποτε συμμετέχει στα γεγονότα. Οι ήρωες μπορούν να περιγραφούν από τον ρόλο που παίζουν ή να έχουν ένα συγκεκριμένο χαρακτηριστικό που καθορίζει την ταυτότητά τους. Η αποκάλυψη των χαρακτηριστικών τους θα πρέπει να συνδέεται με τη σημασία των πράξεών τους όσο εκτυλίσσεται η ιστορία.

4. Το τέταρτο στοιχείο είναι η **πλοκή** και συνδέεται με το ερώτημα **Πώς εκτυλίσσεται η ιστορία;** Οι περισσότερες ιστορίες ξεκινούν με τους χαρακτήρες να βρίσκονται σε έναν οικείο κόσμο, στον οποίο έχουν μια συγκεκριμένη ταυτότητα και παίζουν συγκεκριμένους ρόλους. Στη συνέχεια συμβαίνει ένα γεγονός που διαταράσσει αυτή την τάξη και οι χαρακτήρες προσπαθούν να αποτρέψουν την κρίση, αλλά με τον καιρό πρέπει να αντιμετωπίσουν τις πιο σοβαρές πτυχές της. Τότε φτάνουν σε μια στιγμή γνώσης και κατανόησης, αλλάζουν και αναδύεται μια νέα τάξη (Lasocińska, 2020).

Πρακτικά, αυτά τα τέσσερα στοιχεία βοηθούν τους σπουδαστές να οικοδομήσουν τις δικές τους ιστορίες και να προσδιορίσουν το μήνυμά τους. Μπορούν επίσης να αναλύσουν υπάρχουσες ιστορίες για να επισημάνουν τα βασικά στοιχεία και να συζητήσουν την ιδιαιτερότητά τους σε διαφορετικές ιστορίες.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των μελετών που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος, θα εφαρμόσουμε τα στοιχεία που οι ερωτηθέντες προσδιόρισαν ότι αναζητούν σε ένα θεατρικό εργαστήρι. Κατά την άποψή τους, μια καλή ιστορία αποτελείται από δύο στοιχεία: μια σημαντική πλοκή και χαρακτήρες με τους οποίους μπορούν να συνδεθούν και να ταυτιστούν. Επιπλέον, ανέφεραν παράγοντες όπως η σύνδεση με τους χαρακτήρες, η σκηνοθεσία –σκηνοθεσία που «συνδέει τα πάντα όμορφα μεταξύ τους», ενώ οι χορογραφίες και η μουσική έχουν επίσης μεγάλη σημασία για ορισμένους ερωτηθέντες.

IV Πλαίσιο εκπαιδευτικού περιεχομένου (curriculum)

Με βάση την έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο του προγράμματος, μπορέσαμε να εντοπίσουμε τα στοιχεία που συνθέτουν μια καλή ιστορία. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι μια καλή ιστορία πρέπει να έχει ενδιαφέρουσα πλοκή, στοιχεία με τα οποία να μπορούν να συσχετιστούν και να είναι προσωπικά, όσον αφορά τους χαρακτήρες, να έχει αγωνία, να κάνει τους αναγνώστες/ακροατές/θεατές να σκέφτονται και, τέλος, να μπορεί να αναπαρασταθεί εύκολα από ένα άλλο άτομο ή, με άλλα λόγια, να είναι «εύκολη στην αφήγηση».

Ακολουθούν σύντομες εισαγωγές στις ιστορίες που θα γίνουν αντικείμενο αφήγησης στο πλαίσιο του προγράμματος, οι οποίες θα έχουν ενδιαφέρουσα πλοκή, θα περιέχουν προσωπικά στοιχεία, θα αφορούν τα συναισθήματα του θεατή, θα είναι ενδιαφέρουσες, θα κάνουν τον θεατή να σκεφτεί και θα είναι εύκολο να ειπωθούν σε άλλο άτομο, εξασφαλίζοντας έτσι τη βιωσιμότητα.

ΕΛΛΑΔΑ

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΑΓΑΛΜΑΤΑ

Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, επίσημοι φορείς αλλά και μεμονωμένα άτομα αγωνίστηκαν για την προστασία της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς από τις καταστροφικές συνέπειες αυτού του πολέμου. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται πολλές σημαντικές περιπτώσεις στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, οι Έλληνες αρχαιολόγοι προστάτευσαν τα αρχαία αγάλματα και τα εκθέματα των αρχαιολογικών μουσείων κρύβοντας και θάβοντάς τα μέχρι την απελευθέρωση από τους Γερμανούς, Ιταλούς και Βούλγαρους κατακτητές.

Βάσω Κατράκη (1914-1988)

Η Βάσω Κατράκη (1914-1988) ήταν χαράκτρια, υπήρξε κορυφαία δημιουργός στην Ελλάδα και το χαρακτηριστικό της έργου έχει αναγνωρισθεί διεθνώς. Η τεχνική της, η θεματολογία της και η αφοσίωσή της στα «μεγάλα, θεμελιώδη θέματα της ζωής» την κατέστησαν την πιο αντιπροσωπευτική εκπρόσωπο της χαρακτηριστικής τέχνης.

Υπήρξε κορυφαία καλλιτέχνη στην Ελλάδα και το χαρακτηριστικό της έργου έχει αναγνωρισθεί διεθνώς. Κατά τη διάρκεια του ελληνοϊταλικού και ελληνογερμανικού πολέμου (Οκτώβριος 1940 – Μάιος 1941) η Βάσω Κατράκη προσέφερε το έργο της για τη στήριξη των Ελλήνων. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής (1941 – 1944) δημιούργησε πολλά χαρακτηριστικά που απεικονίζουν τον αγώνα των Ελλήνων κατά των κατακτητών, την αγωνία, τον πόνο της κατάκτησης, την πείνα, τον αγώνα για τη ζωή, τον θάνατο. Το έργο αυτό είναι μοναδικό, καθώς αποτυπώνει δυναμικά τις γενναίες και τις δύσκολες στιγμές των Ελλήνων.

Κώστας Παράσχος (1912-1997)

Ο Κώστας Παράσχος ήταν φωτογράφος και καταγόταν από οικογένεια Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία (σημερινή Τουρκία). Κατά τη διάρκεια της γερμανικής, ιταλικής και βουλγαρικής κατοχής της Ελλάδας έζησε στην Αθήνα. Εκεί, με κίνδυνο της ζωής του, τράβηξε 800 φωτογραφίες, τις οποίες φύλαξε με ιδιαίτερη προσοχή. Οι φωτογραφίες αυτές απεικονίζουν την πείνα, τη δυστυχία και το θάνατο των Ελλήνων κατά τη διάρκεια της ξένης κατοχής.

Αν και περιγράφει ταπεινά το κατόρθωμά του, διακινδύνευσε την ίδια του τη ζωή, καθώς οι Γερμανοί στην Αθήνα απαγόρευαν τη λήψη οποιασδήποτε φωτογραφίας. Μάλιστα, με ακόμη μεγαλύτερο κίνδυνο για τον ίδιο, έκρυψε τα φιλμ και τις φωτογραφίες στη σοφίτα του σπιτιού του.

Το αποτέλεσμα της προσπάθειάς του είναι ένα μοναδικό ντοκουμέντο της φρίκης της Κατοχής και του πολέμου στην Αθήνα. Οι εξαντλημένοι άνθρωποι, οι νεκροί από την πείνα που πέφτουν στη μέση του δρόμου, οι ζητιάνοι, τα κοκαλιάρικα και πεινασμένα παιδιά, οι ατελείωτες ουρές ανθρώπων που περιμένουν να τραφούν στα συσσίτια είναι τα κύρια θέματα των φωτογραφιών.

ΠΟΛΩΝΙΑ

Η Irena Sendler και τα παιδιά της

Η Irena Sendlerowa είναι μια από τις πιο διάσημες Πολωνές «Δικαίους των Εθνών» (*Righteous Among the Nations*). Έλαβε αυτόν τον τίτλο για τις γενναίες πράξεις της κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Έδρασε συνωμοτικά, μεταξύ άλλων στις δομές του Συμβουλίου "Żegota" για την παροχή βοήθειας στους Εβραίους, ηγήθηκε μιας εκστρατείας για τη διάσωση παιδιών Εβραίων από το γκέτο της Βαρσοβίας. Μαζί με μια ομάδα συνεργατών της, κατάφερε να σώσει αρκετές εκατοντάδες παιδιά.

Lili. Maryla Kaiserbrecht το γένος Biedermann

Η Maryla καταγόταν από μια πλούσια γερμανική οικογένεια βιομηχάνων που έχτισαν το εργοστάσιό τους στη Lodz. Γεννήθηκε το 1914. Από την αρχή της κατοχής, βοήθησε Πολωνούς στρατιώτες, τραυματισμένους πολίτες και αιχμαλώτους. Ρύθμιζε έγγραφα και κανόνιζε θέσεις εργασίας στο εργοστάσιο του πατέρα της. Ήξερε να οδηγεί φορτηγό κι έτσι μετέφερε δέματα και καζάνια με σούπα στη φυλακή και τους τραυματίες στο νοσοκομείο, ενώ μετέφερε και μυστικά μηνύματα. Συνελήφθη από την Γκεστάπο και βασανίστηκε. Στις 24 Ιανουαρίου 1945, στις 4 μ.μ., ο Bruno Biedermann, με ένα πιστόλι, πήρε τη ζωή της συζύγου του Louisa, της κόρης του Maryla και του ίδιου.

Antonina και Jan Żabiński

Τον Μάρτιο του 1929, ο Jan Żabiński και η σύζυγός του Antonina ανέλαβαν τον ζωολογικό κήπο της Βαρσοβίας. Εκείνος ήταν ο υπεύθυνος του ζωολογικού κήπου και εκείνη η σύζυγος του υπεύθυνου. Η Antonina και ο Jan Żabiński έδωσαν καταφύγιο σε αρκετές εκατοντάδες ανθρώπους κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Για τη βοήθειά τους, ο Jan και η Antonina Żabiński τιμήθηκαν με τον τίτλο του «Δίκαιου των Εθνών» το 1965.

ΙΡΛΑΝΔΙΑ

William Caughey και Tom Caughey

Ο William Caughey θα μιλήσει για τη δική του εμπειρία και την εμπειρία του αδελφού του, ο οποίος υπηρετούσε στον βρετανικό στρατό και ήταν ένα από τα μέλη του Συντάγματος Αλεξιπτωτιστών που έπεσαν σε ενέδρα του IRA στο Warren Point στη Βόρεια Ιρλανδία στις 27 Αυγούστου 1979. Ήταν μία από τις πιο θανατηφόρες επιθέσεις εναντίον του βρετανικού στρατού κατά τη διάρκεια της Σύγκρουσης στη Βόρεια Ιρλανδία. Ήταν η μεγαλύτερη απώλεια του Συντάγματος Αλεξιπτωτιστών από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με δεκαέξι νεκρούς αλεξιπτωτιστές.

Eamonn Baker

Ο Eamonn Baker ήταν νεαρός φοιτητής πανεπιστημίου και κάτοικος του Creggan Estate στο Derry/ Londonderry. Συμμετείχε στην πορεία για τα πολιτικά δικαιώματα στις 30 Ιανουαρίου 1972, όταν Βρετανοί στρατιώτες πυροβόλησαν 26 άοπλους πολίτες κατά τη διάρκεια της πορείας διαμαρτυρίας στην περιοχή Bogside του Derry της Βόρειας Ιρλανδίας. Δεκατρείς σκοτώθηκαν αμέσως και ακόμα ένας πέθανε από τα τραύματά του μήνες αργότερα. Πολλοί άνθρωποι πυροβολήθηκαν καθώς διέφευγαν από τους στρατιώτες και ορισμένοι πυροβολήθηκαν καθώς προσπαθούσαν να βοηθήσουν τους τραυματίες. Διαδηλωτές τραυματίστηκαν από θραύσματα, πλαστικές σφαίρες ή γκλομπ και δύο άτομα καταπλακώθηκαν από οχήματα του βρετανικού στρατού. Οι στρατιώτες ανήκαν στο 1^ο Τάγμα του Συντάγματος Αλεξιπτωτιστών.

Mary Callaghan

Η Mary Callaghan μας αφηγείται την ιστορία της αδελφής της και του συζύγου της, οι οποίοι κατείχαν και διαχειρίζονταν ένα αγρόκτημα στα σύνορα μεταξύ της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας και της Βόρειας Ιρλανδίας κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης. Αιχμαλωτίστηκαν από τον IRA και ο γαμπρός της αναγκάστηκε να οδηγήσει ένα αυτοκίνητο γεμάτο εκρηκτικά σε μια τοπική παμπ όπου έπιναν Βρετανοί στρατιώτες. Η σύζυγός του κρατήθηκε αιχμάλωτη από τον IRA για να διασφαλίσει ότι θα εκτελέσει τη δουλειά. Οδήγησε το αυτοκίνητο στο σημείο και φώναξε στην παμπ ώστε να μπορέσει ο κόσμος να διαφύγει πριν εκραγεί η βόμβα. Πέταξαν τη σύζυγό του στο ποτάμι μόλις ολοκληρώθηκε η επιχείρηση – επέζησε. Συνελήφθησαν και οι δύο από την αστυνομία της Βόρειας Ιρλανδίας και ανακρίνονταν για μέρες, καθώς θεωρήθηκαν υπεύθυνοι για την επίθεση στην παμπ.

ΚΥΠΡΟΣ

Ευφροσύνη Προεστού

Η Ευφροσύνη Προεστού περιέγραψε την ιστορία της ως εξής:

Στις 6 Αυγούστου από τις 3.00 π.μ. άρχισαν οι εκρήξεις... Στις 11.00 π.μ. δώδεκα παιδιά μπήκαν στο σπίτι μου. «Γιαγιά, σώσε μας». Τους είπα: «Πού να σας βάλω, γιε μου;» Η καρδιά

μου ράγισε. Τα δέντρα εκρήγνυνταν, η Λάπηθος σκοτείνιαζε—νόμιζες ότι έπεφταν τα βουνά, φωτιές, εκρήξεις... Ήταν όλοι τους δεκαοκτώ χρονών. Τους είπα: «Γιε μου, αν καταφέρεις να δραπετεύσεις, υπάρχει ένα λαγούμι στο έδαφος εδώ κοντά, κρύψου εκεί»... Στις 8 Αυγούστου οι Τούρκοι ήρθαν στο σπίτι μου, μπήκαν δεκαπέντε Τούρκοι με κράνη. Ήμουν μαία για σαράντα χρόνια σε τουρκικά χωριά. Ήξερα τουρκικά. Μου λέει: «Όλοι έφυγαν, εσύ γιατί δεν έφυγες;» Σκέφτηκα τα δώδεκα παιδιά που ήταν στο λαγούμι. Του λέω: «Άκουσα στο ραδιόφωνο ότι έρχεται ο τουρκικός στρατός για να φέρει την ειρήνη και ότι καλούνται οι Έλληνες να μείνουν στα σπίτια τους. Όπου θέλεις, γιε μου, θα πάω, αλλά σε παρακαλώ να με αφήσεις στο σπίτι για να με πάρουν οι κόρες μου». Ήξερα αυτόν που με ρωτούσε, εγώ τον είχα ξεγεννήσει. «Φεύγουμε», λέει στους άλλους. Γύρισω πίσω και ο άλλος μου είπε: «Πήγαινε μέσα και κλείσε την πόρτα». Στις 4 Σεπτεμβρίου, έγινε επίθεση στο σπίτι του Καπλάνη, όπου κρύβονταν οι 12 στρατιώτες. Ένας από αυτούς ξεκίνησε με τα πόδια και έφτασε στον Αστρομερίτη και από εκεί στον Αγρό. Ένας δεύτερος συνελήφθη στην περιοχή της Βαβυλάς, ενώ ένας τρίτος κατάφερε να φτάσει στην Κερύνεια και να παραδοθεί στον Γλαύκο Κληρίδη, ο οποίος είχε συνάντηση με τον Ραούφ Ντεντκάς. Οι υπόλοιποι 9 συνελήφθησαν μαζί με την κυρά Φροσύνη. Συνελήφθη πρώτη από τους Τούρκους μόλις τους εντόπισαν. Την ανέκριναν πολύ σκληρά στον αστυνομικό σταθμό του Αγίου Λουκά. Την ξυλοκόπησαν άγρια για να ομολογήσει που βρίσκονταν οι 12 στρατιώτες. Όμως η Κυρά της Λαπήθου δεν άνοιξε το στόμα της. Κράτησε κρυφή οποιαδήποτε λεπτομέρεια αφορούσε τους 12 νέους. Ήταν έτοιμη να υποστεί τα φρικτά ψυχολογικά και σωματικά βασανιστήρια. Την έγδυσαν, την έδεσαν σε ένα στρατιωτικό τζιπ και την έσερναν μέσα στους δρόμους για να ομολογήσει την κρυψώνα τους. Η κυρά Φροσύνη όμως δεν λύγισε. Παρά τον διασυρμό, δεν της πήραν ούτε μία λέξη. Την έγδυσαν, την έδεσαν σε ένα στρατιωτικό τζιπ και την έσυραν στους δρόμους για να ομολογήσει την κρυψώνα τους. Η κυρία Φροσύνη, ωστόσο, δεν υποχωρούσε. Παρά την έλξη, δεν πήραν ούτε μια λέξη από εκείνη... Η κυρά Φροσύνη, απεβίωσε στις 17 Απριλίου 1993 σε ηλικία 93 ετών. Οι δώδεκα στρατιώτες που γλύτωσαν την είχαν ως μητέρα τους... «Το ότι ζούμε σήμερα, το χρωστάμε στην κυρά Φροσύνη», παραδέχονται...

Παπαγεώργιος Αθανάσιος

Ο ιερέας του Παλαίκυθρου, Παπαγεώργιος Αθανάσιος, ήταν ένα από τα θύματα της θηριωδίας της τουρκικής εισβολής. Ο ίδιος αφηγείται: «Όταν οι Τούρκοι στρατιώτες μπήκαν στο χωριό μας με τανκς, συγκέντρωσαν τους χωρικούς που παρέμεναν εκεί και χώρισαν τους άνδρες από τα γυναικόπαιδα. Τρεις με τέσσερις νέους που δεν κατάφεραν να διαφύγουν από το χωριό, τους πυροβόλησαν και τους σκότωσαν εν ψυχρώ. Με χώρισαν από τους άλλους και μετά από χυδαίες ύβρεις, μου έκοψαν τα γένια και τα μαλλιά, λέγοντάς μου ότι θα γίνω γουρούνι. Μετά από αυτή την ταπεινωτική ενέργεια, με πέταξαν στο έδαφος, με κλώτσησαν και με ποδοπάτησαν με τα κοντάκια των όπλων τους. Στο τέλος, αφού με έκαναν να μην μπορώ να σταθώ όρθιος, μου πέρασαν χειροπέδες, όπως έκαναν σε πολλούς άλλους γέροντες.»

Βασανίστηκε για μέρες. Ο Παπαγεώργιος Αθανάσιος υπέκυψε στα τραύματά του την επομένη της κατάθεσης και απεβίωσε.

Γιώργος Γαλήνης

Οι περιγραφές του Γιώργου Γαλήνη είναι συγκλονιστικές! Ο πατέρας τους ήταν ανάμεσα στους χιλιάδες αγνοούμενους που εξαφανίστηκαν μετά την τουρκική εισβολή. Κατάφεραν να ανακτήσουν τα οστά του 47 χρόνια μετά την εξαφάνισή του μέσω ανάλυσης DNA. Περιγράφουν την ιστορία τους ως εξής:

«Γνώρισα τον πατέρα μου μέσα από τις λίγες στρατιωτικές φωτογραφίες γιατί είχε πολεμήσει το 1964 στις μάχες της Τηλλυρίας (είχε έρθει στο Μεγάλο Πεύκο πριν από τη μάχη της Τηλλυρίας για εκπαίδευση πυροβολικού) και τις περιγραφές της μητέρας του και των συγγενών του», λέει ο Γιώργος Γαλήνης (γεννημένος στις 6 Δεκεμβρίου 1974). Και συνεχίζει: «Μπορώ να πω ότι και εγώ τις είδα με περηφάνια γιατί κρατούσε το όπλο και τις έδειχνα στους φίλους μου λέγοντάς τους ότι αυτός είναι ο πατέρας μου και ότι πήγε στον πόλεμο και θα γυρίσει κάποια στιγμή, αυτό μας έλεγαν... μεγαλώνοντας η απουσία του ήταν εμφανής παντού».

Μέχρι που ήρθε η ημέρα της επιστροφής. Μια επιστροφή εντελώς διαφορετική από αυτή που περίμεναν. Συγκλονιστικές είναι οι περιγραφές τους για τις στιγμές που έζησαν όταν ήρθε το μήνυμα ότι οι άνθρωποί τους βρέθηκαν.

«Μαζέψαμε μερικά λουλούδια και πήγαμε στο ανθρωπολογικό εργαστήριο για να δούμε τα οστά του πατέρα μου», λέει ο Γιώργος. Και συνεχίζει: «Αναγνωρίσαμε τον πατέρα μου από τα προσωπικά του αντικείμενα και τις διαφορετικές κάλτσες που φορούσε εκείνη την ημέρα. Την ημέρα που έφευγε από το σπίτι βιαζόταν τόσο πολύ να πάει στον πόλεμο που έβαλε διαφορετικές κάλτσες! Όταν του το 'πε η μητέρα μου, της είπε "δεν πειράζει, εγώ θα πάω στον πόλεμο!" Με την επιστροφή των οστών του έχουμε ένα μέρος να ανάψουμε ένα κερί, να κάνουμε μνημόσυνο και αυτό μας παρηγορεί, επουλώνει τις πληγές μας και ελπίζουμε ότι αυτό που ζήσαμε θα το ζήσουν και άλλες οικογένειες... Αν μπορούσα να μιλήσω στον πατέρα μου θα το έκανα και θα του έλεγα ότι άφησε πίσω του μια άξια σύζυγο, που πέτυχε και μεγάλωσε τα δύο τους παιδιά και προσπαθούμε να κρατήσουμε ζωντανή τη μνήμη του... Αυτοί που δεν δειλιάσανε, έδειξαν τολμηρή λεβεντιά και αντιμετώπισαν τον Τούρκο εισβολέα και προσπάθησαν για το καλύτερο είναι οι σύγχρονοι Σπαρτιάτες. Αυτοί πολέμησαν στις σύγχρονες Θερμοπύλες του Ελληνισμού στην Κερύνεια, ανάμεσα σε βουνό και θάλασσα»!

ΙΣΠΑΝΙΑ

Dolores Ibárruri (La Pasionaria)

«No pasarán!» φώναξε η Dolores Ibárruri, γνωστή ως La Pasionaria, κατά τη διάρκεια μιας ομιλίας στην οποία καλούσε να υπερασπιστεί η Μαδρίτη από την πολιορκία κατά τη διάρκεια του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου.

Η Dolores Ibárruri ήταν Ισπανίδα πολιτικός που διαδραμάτισε πολύ σημαντικό ρόλο κατά τη διάρκεια της Πρώτης Δημοκρατίας και του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου. Ήταν μέλος του Ισπανικού Κομμουνιστικού Κόμματος (PCE) και της Δημοκρατικής μερίδας κατά τη διάρκεια του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου τη δεκαετία του 1930. Είναι γνωστή για το σπουδαίο έργο που επιτέλεσε βοηθώντας οικογένειες Δημοκρατών να βγάλουν τα παιδιά τους από την Ισπανία του Φράνκο.

Αγωνίστηκε κατά της δικτατορίας και τελικά εξορίστηκε στην ΕΣΣΔ, απ' όπου επέστρεψε μετά τον θάνατο του δικτάτορα και αφοσιώθηκε και πάλι στην εθνική πολιτική.

Miguel Hernández

Ο Miguel Hernández γεννήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 1910 στην Οριουέλα (Αλικάντε).

Ο Miguel Hernández έλαβε πολύ λίγα χρόνια σχολικής εκπαίδευσης. Τον Μάρτιο του 1925 αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το σχολείο λόγω εντολής του πατέρα του, για να αφοσιωθεί, μεταξύ άλλων, στην εργασία του ως βοσκός. Παρ' όλα αυτά, διατήρησε κρυφό το ενδιαφέρον

του για το διάβασμα και την πολιτιστική μόρφωση, επισκεπτόμενος συχνά τη βιβλιοθήκη του ιερέα Luis Almarcha, όπου γνώρισε και μελέτησε τους κλασικούς συγγραφείς.

Με το ξέσπασμα του Εμφυλίου Πολέμου, ο ποιητής κατατάχθηκε στον Δημοκρατικό Στρατό και διορίστηκε πολιτιστικός επίτροπος στο μέτωπο. Εντάχθηκε στο 5^ο Σύνταγμα υπό τη διοίκηση του «El Campesino» και πολέμησε στα μέτωπα της Μαδρίτης, της Ανδαλουσίας, της Εστρεμαδούρα και της Αραγωνίας.

Όταν τελείωσε ο πόλεμος, προσπάθησε να διαφύγει πεζός μέσω των πορτογαλικών συνόρων. Συνελήφθη και οδηγήθηκε στο αστυνομικό τμήμα της Rosal de la Frontera, την πρώτη του φυλακή. Ο Miguel βίωσε ταπεινώσεις, εξευτελισμούς και βασανιστήρια και άρχισε μια περιοδεία στις φυλακές: φυλακές της Ουέλβα, της Σεβίλλης, του Τορίγιο (Μαδρίτη), της Οριουέλα, της Μαδρίτης και πάλι, της Παλένθια, της Οκάνα και του Αλικάντε. Ο Miguel καταδικάστηκε σε θάνατο, ενώ αργότερα η ποινή του μετατράπηκε σε 30 χρόνια φυλάκισης, τα οποία δεν εξέτισε επειδή πέθανε από φυματίωση στη φυλακή.

Flor Cernuda

Ο Ισπανικός Εμφύλιος πόλεμος προκλήθηκε από τη μερική αποτυχία του πραξικοπήματος του Ιουλίου του 1936, που διαπράχθηκε από μέρος των ενόπλων δυνάμεων εναντίον της εκλεγμένης κυβέρνησης της Δεύτερης Δημοκρατίας. Ο Εμφύλιος Πόλεμος είχε διάφορες διαστάσεις: ταξική πάλη, θρησκευτικό πόλεμο, σύγκρουση εθνικισμών, πάλη μεταξύ αντεπανάστασης και επανάστασης, μεταξύ φασισμού και κομμουνισμού.

Μέσα σε αυτές τις δυαδικότητες μπορούμε να τοποθετήσουμε σε ένα πλαίσιο τη ζωή της Flor Cernuda, η οποία αγωνίστηκε για την ελευθερία και τη δημοκρατία μέχρι το θάνατό της το 2014.

«Για την ειρήνη φώναξα στην εξορία και η ηχώ μού έφερε πίσω εκατομμύρια ήχους που φώναζαν για αγάπη», αυτός είναι ένας από τους στίχους μιας σπουδαίας ποιήτριας και αγωνίστριας της Ενωμένης Σοσιαλιστικής Νεολαίας (JSU) και του Ισπανικού Κομμουνιστικού Κόμματος (PCE), μέλους της Socorro Rojo internacional (SRI), καταπιεσμένης από τη δικτατορία του Φράνκο.

Ερωτηματολόγιο μετά τη διεξαγωγή του εργαστηρίου

1. Πιστεύετε ότι μπορέσατε να εμβαθύνετε τις γνώσεις σας σχετικά με ορισμένες από τις σημαντικότερες συγκρούσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση μετά το εργαστήριο;
 - Ναι, σε πολύ σημαντικό βαθμό
 - Ναι, σε σημαντικό βαθμό
 - Ναι, σε μέτριο βαθμό
 - Ναι, σε μικρό βαθμό
 - Όχι, καθόλου

2. Θεωρείτε ότι έχετε αλλάξει οπτική σχετικά με τον ρόλο του ενεργού πολίτη; Αυξήθηκε ή μειώθηκε η σημασία του;
 - Αυξήθηκε σε σημαντικό βαθμό
 - Αυξήθηκε σε μικρό βαθμό
 - Βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο όπως και πριν από το εργαστήριο
 - Μειώθηκε σε μικρό βαθμό
 - Μειώθηκε σε σημαντικό βαθμό

3. Ποια σχέση πιστεύετε ότι υπάρχει μεταξύ των ένοπλων συγκρούσεων και σύγχρονων ζητημάτων όπως ο αντισημιτισμός, ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, η μισαλλοδοξία, η ριζοσπαστικοποίηση, η πόλωση, η συλλογική βία και η γενοκτονία;

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ για το εργαστήριο

Τα μαθησιακά αποτελέσματα του εργαστηρίου	Σημειώστε αν το παρατηρήσατε κάτι σχετικό	
Γνώση		
1. Οι συμμετέχοντες εξοικειώνονται με τις συγκρούσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.		
2. Οι συμμετέχοντες συζητούν για τον ρόλο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ισότητας στην προαγωγή της δημοκρατίας και της ειρήνης.		
3. Οι συμμετέχοντες παίρνουν μέρος στις δημιουργικές διαδικασίες του θεάτρου και του δράματος που υποστηρίζουν τη διερεύνηση και τη βαθύτερη κατανόηση των ιστοριών.		
4. Οι συμμετέχοντες συζητούν για τον ρόλο της ενεργού συμμετοχής των πολιτών και της ευαισθητοποίησης ως θεμελιώδους σημασίας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.		
Δεξιότητες		
1. Οι συμμετέχοντες συζητούν για σύγχρονα ζητήματα:	αντισημιτισμός	
	ρατσισμός	
	ξενοφοβία	
	μισαλλοδοξία	
	ριζοσπαστικοποίηση	
	πόλωση	
	συλλογική βία	
	γενοκτονία	
2. Οι συμμετέχοντες υιοθετούν μια ενημερωμένη, κριτική και ανοιχτόμυαλη στάση απέναντι σε ζητήματα που αναδεικνύουν τη σύγκρουση.		
3. Οι συμμετέχοντες αναπτύσσουν την ικανότητα να συμμετέχουν σε δραστηριότητες ενεργών πολιτών που προάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα.		
4. Οι συμμετέχοντες αναπτύσσουν την ικανότητα να χαρτογραφούν πώς η ιστορία καθόρισε και εξακολουθεί να καθορίζει το παρόν στην Ευρώπη.		

5. Οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν ιστορίες που σχετίζονται με τις σημαντικότερες συγκρούσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση.	
Στάσεις	
1. Οι συμμετέχοντες είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε δράσεις πολιτών και δραστηριότητες ευαισθητοποίησης για την προαγωγή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.	
2. Οι συμμετέχοντες έχουν αυτοπεποίθηση όσον αφορά την κατανόηση ορισμένων από τις σημαντικές συγκρούσεις που έλαβαν χώρα στην Ευρώπη.	
3. Οι συμμετέχοντες συζητούν και είναι έτοιμοι να υποστηρίξουν τις ευρωπαϊκές αξίες της ειρήνης και της δημοκρατίας..	
4. Οι συμμετέχοντες συζητούν τη σημασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων για τη θεμελίωση ισχυρών ειρηνικών δημοκρατιών.	

Πρόσθετα σχόλια:

.....

.....

Co-funded by
the European Union

Παραπομπές

Boal, A. (2002). *Games for Actors and Non-actors*. London and New York: Routledge.

Boal, A. (2008). *Theatre of the Oppressed*. London: Pluto Press.

Lasocińska, K. (2020). Storytelling w zadaniach biograficznych – budowanie opowieści jako inspiracja do kreatywności i uczenia się z doświadczeń życia. W A. Sawicki, & W. (. Przybyła, *Wybrane aspekty zarządzania społeczną odpowiedzialnością biznesu i kształceniem online* (strony 145-161). Łódź : Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi.

CC-BY-NC-SA

© Copyright 2023 Remembrance

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ'ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις